

Könyvtár és könyvtárellátó együttműködése a munkafolyamatok átszervezésére: Kent Állami Egyetem

A Kent State University (KSU) kihasználva a könyvtárellátók átalakulását, átszervezte szerzeményezési és katalogizáló munkafolyamatait. A végeredmény egy csaknem teljesen integrált folyamat, és kihasználja a Yankee Book Peddler és az OCLC PromptCat automatizáltságának hatékonyságát. A könyvtár maximalizálta az ebből fakadó előnyöket, s ugyanakkor szinte a minimálisra csökkentette a rutin- és ismétlődő munkákat. Ráadásul a könyvtár jelentős költségmegtakarítást is köszönhet az új munkafolyamatnak.

1999-ben a KSU Könyvtár szerződést kötött a Yankee Book Peddler Inc. (YBP) céggel mind a fix, mind az engedélyezést igénylő rendelésekre. Ugyanekkor megszületett a döntés, hogy a katalogizálást az OCLC TechPro helyett az OCLC PromptCat-jén keresztül fogják végezni. Ez a két változás oda vezetett, hogy a munkafolyamatokat részleteikben is átszervezték, automatizálták a katalógustételek létrehozását, valamint hogy az YBP-től megrendelt tételek a PromptCatból származó bibliográfiai rekordokkal együtt érkeztek, s az elektronikus számlázással együtt a könyvtár Innovative Interfaces Inc. (III) rendszerébe kerültek. A KSU-ban a különböző technikai elemek új módon kapcsolódtak össze, és ez lehetővé tette, hogy a könyvtárellátók termékeit minél jobban ki tudják használni.

A könyvtárakat nem hiába buzdítják arra, hogy új módon lépjenek kapcsolatba külső szervezetekkel, mert ezek az újfajta kapcsolatok minden érdekelt fél hasznára válhatnak. A KSU számára az YBP-PromptCat együttműködés új, komplexebb és jobb eredményeket hozó munkafolyamatot eredményezett. Az ellátók is sokat takaríthatnak meg ezzel a szorosabb kapcsolattal: az automatizálás révén például a rendelési adatokat nekik még egyszer már nem kell bevinni a rendszerükbe.

A KSU célja, vagyis hogy átszervezzék a munkafolyamatokat, csökkentsék a monografikus művek bibliográfiai leírásával járó költségeket, nagyjából megvalósult. Ráadásként hatékonyabb munkafolyamatokat is bevezethettek. Szinte teljesen kiiktatták, hogy rendelés előtt a saját adatbázisukat is végig kelljen nézni, hogy nincs-e már meg az YBP-től megrendelni kívánt mű. Nincs már szükségük arra, hogy rendelés előtt cím szerint töltsenek le rekordokat az OCLC-ből az III rendszerbe, vagy rövid bibliográfiai leírásokat készítsenek, ha egy

címről nincs adat az OCLC-ben. Kiiktatták, hogy egyenként kelljen beírni a rendelési rekordokat, s nyomtatott rendelésre sincs többé szükség. Az elektronikus számla pedig, amit visszakap a könyvtár az YBP-től, csökkentette az utólagos kifizetések egyenkénti beírását is.

A KSU álláspontja az, hogy egyszerűbb rábízni a gépekre a könnyű és unalmas munkákat, és a személyzetre csak azt hagyni, ami nehéz és érdekes, vagy helyi ismeretet igényel. Olyan, majdnem teljesen automatizált folyamatot akartak megvalósítani, amely kevés emberi közbeavatkozást igényel, ha már működésbe lép.

1999-ben egy bizottságot alakítottak a katalogizáló, szerzeményező és az informatikai részlegek képviselőiből, elvégre a teljes rendelési és érkeztetési folyamatot át kellett szervezni. Közben pedig a korábban megszokott munkafolyamatokat is meg kellett tartani, s velük párhuzamosan bevezetni a változtatásokat. A folyamat két kulcsmozzanata volt a teljes adattérkép elkészítése az YBP Global Online Bibliographic Information Service (GOBI) szoftvere és a PromptCat között, valamint ezen adatok bevitele a KSU III rendszerébe. 2000 augusztusában kezdődött a rendelés az YBP-n keresztül, októberben pedig már a számlázási adatok is bekerültek az III-be. Egy évre rá pedig a hét campus könyvtárai is ezt a rendszert használták.

Az Innovative Interfaces Inc. volt az egyik első integrált könyvtári rendszer, amely élt a könyvtárellátóktól kapott adatok kötegelt feldolgozásának előnyeivel. Úttörőként használta ki a lehetőségét annak is, hogy a MARC rekordok helyi adatmezői közé bekerülhessenek a szerzeményezési és számlázási adatok is, hogy így lehessen közvetíteni az információkat a könyvtár és ellátója között.

A rendelés az YBP GOBI honlapján keresztül történik. Ezen a könyvtárosok és a tanári kar tagjai kiválaszthatják, hogy mely dokumentumok beszerzését javasolják, s a javaslatokat elküldik a szerzeményezési osztályra. A szerzeményezési osztályon dolgozók a különféle rendelési információkkal egészítik ki őket a KSU számára személyre szabott GobiSmart honlapon. A megfelelő rendelési adatok kitöltése után a könyvtáros az YBP FTP szerveréről letölti a rendelési adatokat egyenesen a könyvtár III rendszerébe, majd a könyvtár online katalógusába is. Ez

a folyamat rövid bibliográfiai leírásokat és rendelési rekordokat hoz létre minden címhez. Ezek az adatok „rendelés alatt” vagy éppen „függőben” státussal jelennek meg, ha az adott könyv esetleg már megtalálható a katalógusban.

A következő lépés a „de-duplikálás”. Az III rendszer megjeleníti a képernyőn az online katalógusba töltött rekordokat, megadva az újonnan bekerült bibliográfiai és rendelési rekordok számait; ezek segítségével le lehet hívni az így bekerült tételeket. A „függőben” címeket kiválogatva, az online katalógusban különböző keresési stratégiákat használva meg lehet állapítani, hogy az adott cím valóban duplum-e. Ha az, akkor a rendelés „visszavonva” státust kap, és nem jelenik meg az online katalógusban. Ha azonban kiderül, hogy az adott cím nem igazán duplum, akkor a státusa „rendelés alatt”-á változik, s automatikusan készül róla rendelési rekord is.

A „de-duplikálás” után a jóváhagyott címeket viszzaküldi az YBP-hez elektronikus rendelésként, BISAC fájl formátumban. A könyvtárellátó, bár eddig is használták az adatbázisát, csak ekkor érzékeli a kiválasztott címeket mint rendeléseket, s miután megkapják a BISAC rendelést tartalmazó e-mailt, visszaigazolásként szintén e-mailt küldenek a könyvtárnak. Ezzel a rendelés le is zárult, most már csak meg kell várni a könyveket, hogy érkeztenek lehessen őket.

Amikor az YBP elküldi a könyveket a könyvtárnak, egyidejűleg a PromptCatnek is küld egy elektronikus értesítést. A PromptCat ezeket a megrendelt címeket lekéri a WorldCat adatbázisból, és el-

küldi az új bibliográfiai rekordok gyártásához szükséges adatokat tartalmazó fájlt a KSU-nak. Az érkeztető könyvtáros letölti a fájlt a PromptCatról; ezzel a rövid bibliográfiai leírás felülíródik, s létrejön a bibliográfiai és a példányrekord, valamint elkészül az elektronikus számlázás is. Egy könyvtáros átnézi a PromptCatról letöltött adatokat, s összeveti az YBP-től érkezett papírszámla számlaszámával, tételeivel és összegével. Az adatbázisba bekerül az érkeztetés dátuma, a példányra rákerül a vonalkódja, amit leolvasóval visznek be a rendszerbe, s ezek után már csak a gerincmatricát kell kinyomtatni és felragasztani. A munkafolyamat következő lépése az elektronikus számlák feldolgozása, átnézése.

Már akkor nyilvánvalóvá vált, hogy a költségek csökkenni fognak, amikor a könyvtár áttért az OCLC TechPro szolgáltatásáról a PromptCatre, s úgy döntöttek, hogy az ellenőrzést és kiegészítést (egyéni osztályozási jelzetek, tárgyszavak stb.) inkább saját munkaerővel végeztetik. Miután az első évben kiderült, hogy ez a módszer beválik, még több bibliográfiai rekordot kért a KSU a PromptCat-tól, így 1998-ról 2002-re a külső féllel végzetett katalogizálás összegét 33 597 dollárral csökkentették, miközben átlagosan 2793 rekorddal többet kaptak évente, és a létszámot sem kellett bővíteni.

/MAURER, Margaret Beecher–HURST, Michele L.: Library-vendor collaboration for re-engineering workflow: the Kent State experience. = Library Collections, Acquisitions, & Technical Services, 27. kötet. 2. sz. 2003. p. 155–164./

(Lepp Tünde)

Elektronikus információ és információs társadalom Észtországban

Az információs és kommunikációs technológia (ICT) alkalmazásai egyedül nem vezethetnek figyelemre méltó eredményekhez, ha a korábbi társadalmi mechanizmusok megmaradnak. A siker csak radikális reformok útján lehetséges. Kelet-Európa nagyobbik részén a szovjet birodalom összeomlásával végrehajtott radikális reformok váltak meghatározóvá. A nyitottság a fejlődés kritikus tényezője. Sok Észtországról szóló jelentésben a nyitottságot (beleértve a nyitott piacokat) említik először.

Az észt tapasztalat

Az 1990-es évek elején, amikor Észtország kezdte kialakítani ICT-politikáját, a helyzetet az alábbiak jellemezték:

- az egész infrastruktúra elavult és alkalmatlan volt;
- az ICT felhasználók nem voltak hozzászokva a rendelkezésre álló kis mennyiségű adat szűréséhez vagy kiválogatásához;